

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

จิตรกรรมฝาผนัง เป็นมรดกของมนุษย์ที่บ่งชี้วิถีชีวิตของชุมชนแต่ละสมัย ก่อนที่ไทยจะรวมตัวเป็นประเทศไทย ศิลปะจิตรกรรมแถบนี้ได้ถูกแบ่งออกเป็นสมัยต่าง ๆ เช่น ศิลปะทวารวดี ศิลปะสมัยศรีวิชัย ลพบุรี เชียงแสน สุโขทัย อโยธยา และศิลปะสมัยรัตนโกสินทร์

ภาพจิตรกรรมฝาผนังในพระอุโบสถวัดคูสิดารามเป็นเรื่องพุทธประวัติ ภาพไตรภูมิ และภาพเทพชุมนุม คือ ฝาผนังด้านหน้าพระประธานเป็นภาพพุทธประวัติ ตอนมารผจญ ห้องภาพระหว่างประตู เป็นภาพตอนถวายพระเพลิง และตอนแบ่งพระบรมสารีริกธาตุ

ฝาผนังด้านหลังพระประธานเป็นภาพเรื่องไตรภูมิ และภาพพระมาลัย ตอนโปรดสัตว์นรก ห้องภาพระหว่างประตู เป็นภาพนรกขุมต่าง ๆ

ฝาผนังด้านซ้ายพระประธาน ตอนบนเป็นภาพวิยาธร ภาพเทพชุมนุมสลับกับมัดดอกไม้อ่อน ๓ ชั้น ๆ ละ ๒๘ องค์ ฝาผนังด้านล่าง เป็นภาพพุทธประวัติเริ่มแต่ตอนเทวดาทูลเชิญสันตคุติเทพบุตรจุติมาเกิดเป็นพระพุทธเจ้าถึงตอนลอยถาดทอง

ฝาผนังด้านขวาพระประธาน ตอนบนเป็นภาพวิยาธรเทพชุมนุม เหมือนฝาผนังด้านซ้าย ฝาผนังด้านซ้าย ฝาผนังด้านล่างระหว่างหน้าต่างเป็นภาพพุทธประวัติตอนหลังตรัสรู้แล้วถึงตอนปรินิพพาน

จิตรกรรมฝาผนังพระอุโบสถวัดคูสิดารามแสดงถึงคติธรรมหมวด หมวดเป็นคติเหมาะแก่การนำไปใช้ในการดำเนินชีวิต คือ

คติธรรมเป็นโลกบาล ๒ และมหากุศล ๘ จากภาพจิตรกรรมเทพชุมนุม แสดงให้เห็นถึงการมีจิตใจประกอบด้วยจิตอันเป็นกุศล ย่อมเข้าถึงซึ่งความสุขภายในจิตใจ เสมือนเทวดาผู้มีจิตใจสูง

คติธรรม คือ กุศลกรรมบถ ๑๐ และโพชฌงค์ ๗ จากภาพจิตรกรรมพุทธประวัติ แสดงให้เห็นถึงการประพฤติปฏิบัติในบุญกุศล จึงจะได้เกิดมาเป็นบุคคลสำคัญในทางพระพุทธศาสนา เช่น พระพุทธเจ้า พระอัครสาวก เป็นต้น

คติธรรม คือ บุญกิริยาวัตถุ ๑๐ และบารมี ๑๐ จากภาพมารผจญ แสดงให้เห็นถึงการบำเพ็ญบารมีเพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมาย คือสิ้นกิเลสเป็นพระอรหันต์

คติธรรม คือ อกุศลกรรมบถ ๑๐ และอบายมุข ๒ จากภาพจิตรกรรมนรกภูมิ แสดงให้เห็นการที่บุคคลประพฤติกุศลกรรมบถ และอบายมุข เป็นสาเหตุนำไปสู่ทางแห่งความเสื่อมในปัจจุบัน และนำไปสู่คติภพตกไปสู่ นรกภูมิ

คติธรรม คือ สังคหวัตถุ ๔ และพรวาสธรรม ๔ จากภาพเขียนสมุทรโฆษชาดก แสดงให้เห็นถึงคุณงามความดีที่ปฏิบัติต่อผู้อื่น คุบว่งคล้องใจต่อผู้ได้รับการสงเคราะห์ และยังเป็นคติธรรมส่งเสริมในฐานะผู้ที่อยู่ร่วมครอบครัวเดียวกัน

คติธรรมเหล่านี้ เป็นอุบายฝึกตนให้เป็นคนดี เป็นทางดำเนินชีวิตไปสู่ความเจริญสงบสุข

๕.๒ ข้อเสนอแนะ

๑) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การอนุรักษ์ จิตรกรรมฝาผนังอันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมมีคุณค่าในตัวเอง ควรแก่การอนุรักษ์เพื่อให้คนรุ่นหลังได้ศึกษา ผู้วิจัยขอเสนอให้มีการอนุรักษ์และควรพัฒนาคู่กันไปดังนี้ คือ การตั้งโครงการการอนุรักษ์จิตรกรรมฝาผนังของวัดขึ้น เพื่อจะมีผู้ดำเนินการในการอนุรักษ์อย่างจริงจัง โดยเจ้าอาวาสหาคณะกรรมการชุมชน คณะกรรมการเหล่านั้นจะได้เก็บรวบรวมข้อมูล จำแนกประเภทจิตรกรรมแต่ละประเภท เก็บบันทึกไว้ การอนุรักษ์รักษา ฝักระวังรักษา ป้องกันไม่ให้จิตรกรรมถูกทำลายจากธรรมชาติ หรือมดปลวก เชื้อราจากความชื้น อนึ่งควรจัดตั้งกองทุนเพื่อปฏิสังขรณ์ ในการประชุมอบรมพระสังฆาธิการ ควรให้ความรู้แก่พระสังฆาธิการให้เห็นคุณค่าของจิตรกรรมไปด้วย จัดแสดงนำเสนอให้ประชาชนได้ชมจิตรกรรมในโอกาสที่เหมาะสม ดัดคำเตือนไม่ให้ผู้เข้าชมสัมผัสและต้องภาพจิตรกรรมประติมากรรมจะเสียหายและเสื่อมคุณภาพ

๒) ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม กรมการศาสนา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ วัดวาต่างๆ ซึ่งมีโบราณสถาน และโบราณวัตถุตั้งอยู่ ควรขอความร่วมมือ และให้ความสนับสนุนสถาบันการศึกษา เช่น มหาวิทยาลัยสงฆ์ ๒ แห่ง และมหาวิทยาลัยศิลปากร เป็นต้น จัดให้มีการศึกษาวิจัย และจัดพิมพ์เอกสารเผยแพร่เกี่ยวกับโบราณสถานและโบราณวัตถุให้มากขึ้น เพื่ออนุรักษ์และเผยแพร่ความรู้สู่ชนรุ่นหลังต่อไป

๕.๓ ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

จากการวิจัยศึกษาเรื่องจิตรกรรมฝาผนังในพระอุโบสถวัดคูสิดาราม ทำให้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไปดังนี้

- ๑) การวิจัยศึกษาวิเคราะห์จิตรกรรมฝาผนังเชิงท่องเที่ยวเกี่ยวกับการอนุรักษ์
- ๒) การวิจัยศึกษาวิเคราะห์จิตรกรรมฝาผนังปลูกฝังค่านิยมให้แก่เด็กเยาวชนกับคุณค่าจิตรกรรมไทย
- ๓) การวิจัยศึกษาวิเคราะห์คตินิยมจากจิตรกรรมภาพไตรภูมิ